

2. התעתיק מלועזית לעברית

כללי התעתיק מלועזית לעברית נדונו מחדש במליאת האקדמיה ללשון העברית בישיבותיה בשנים תשס"ד-תשס"ז.

ישיבות המליאה: ישיבה רעד – י"ח בטבת תשס"ד, 12 בינואר 2004; ישיבה רעה – ח' באדר תשס"ד, 1 במארס 2004; ישיבה רעז – כ"ח בניסן תשס"ד, 19 באפריל 2004; ישיבה רעט – ט"ז בכסלו תשס"ה, 29 בנובמבר 2004; ישיבה רפא – י"ב באדר א' תשס"ה, 21 בפברואר 2005; ישיבה רפב – י"ז באדר ב' תשס"ה, 28 במארס 2005; ישיבה רצד – י"ג בכסלו תשס"ז, 4 בדצמבר 2006; ישיבה רצו – ז' בניסן תשס"ז, 26 במארס 2007. הכללים אושרו סופית בישיבת מליאת האקדמיה בד' בסיוון תשס"ז, 21 במאי 2007 (ישיבה רצז). הודעה על אישור הכללים פורסמה ברשומות, ילקוט הפרסומים 6300, כ"ז באלול תשע"א, 26 בספטמבר 2011, עמ' 6839.¹

מבוא

- כללי התעתיק שלהלן מכוונים לשמות של אנשים, של מקומות, של מוסדות וכיו"ב מלשונות זרות שאינן שמיות, והם אינם חלים בהכרח על מילים שאולות מן הלעז.
- שמות שיש בהם מנהג כתיבה מושרש בעברית אפשר לכתוב אותם כמנהגם (כגון טשרניחובסקי, חלם, קיימברידג', ליטא).
- ביסוד הכללים מונח העיקרון שאין מתעתקים את השמות על פי כתיבתם במקורם כי אם על פי הגייתם הנשמעת לנו.
- התעתיק מבוסס על ההגייה בעברית בת ימינו ועל מימושה באותיות העבריות. הגיים זרים שאין להם מקבילות במערכת ההגה העברית מתועתקים בסימני ההגיים המצויים הקרובים להם במבטאם.
- בשלושה מקרים הוחלט לסטות מן העיקרון ולהוסיף סימן הבחן (גרש): 'ד' [ð]; 'ח' [x]; 'ת' [θ], נוסף על האותיות המוגרשות שכבר השתרשו בכתיבה העברית: 'ג', 'ז', 'צ'.
- הכללים אינם מכוונים לתת מענה לדרך קליטתם של ההגיים הזרים במערכת ההגה העברית, ואולם שפע הדוגמאות המלווה את הכללים יש בו רמזים לדרך הביצוע של כמה וכמה הגיים שאינם בלשונו. ניתנו דוגמאות לכתיבים שונים לאותו הגה, וכן להגיים שונים המתפרשים בהגייה העברית כשווים. לדוגמה: בהגה [n] מובאים שמות שיש בהם תנועה מאונפפת (ליון – Lyon) או ההגה הנכתב בספרדית ñ ובאיטלקית gn (בוניואל – Buñuel, בולוניה – Bologna).
- הכללים מותאמים לשני הכתיבים – המנוקד והלא-מנוקד. לפי הצורך צוינו שניהם.
- התעתיק הלא-מנוקד אין בו כדי לתת תמונה מלאה של התנועות, בדומה לכתיב הלא-מנוקד של מילים עבריות.
- שיטת הניקוד לתנועות a ו-e נקבעה על פי הניקוד המקובל של המילים בעברית, בדרך כלל בלי להתחשב במקום הטעם. התנועות i, o, u נכתבות מלא גם בניקוד.

הערות למעיינים

- בכללי התעתיק שלושה פרקים: העיצורים; התנועות והדו-תנועות; הדגש.
- בתעתיק העיצורים שלוש טבלאות. בטבלה א מובא תעתיק ההגיים (מסודרים לפי האל"ף-בי"ת הלטיני בקירוב). בטבלה ב מובאים כתיבים מושרשים של מקצת ההגיים. בטבלה ג ניתן מפתח הפניות לתעתיק ההגיים לפי האל"ף-בי"ת העברי.
- האותיות וצירופי האותיות שבכתב לטיני אינם משקפים בהכרח את הכתיב המשמש בשמות המודגמים אלא את אופן הביצוע של ההגיים. לפי הצורך צוינו ההגיים בסימנים המשמשים בתעתיקים המדעיים.

1. הכללים החדשים מבטלים את הכללים שנקבעו בעבר. הכללים הישנים איננם אושרו במליאת האקדמיה בג' בתמוז תשל"ה, 18 ביוני 1975 (ישיבה קכג), ופורסמו ברשומות, ילקוט הפרסומים 2367, כ"ט באלול תשל"ז, 12 בספטמבר 1977, עמ' 2396-2398, בחתימת שר החינוך והתרבות דאז, אהרן ידלין.

1. העיצורים

טבלה א – ההגיים

(ההגיים מסודרים לפי סדר האל"ף-בי"ת הלטיני בקירוב.)

ההגה	התעתיק לעברית	דוגמאות
b	ב (בלי ניקוד : ב)	בון (Bonn), רֶבֶטִיקו (Pempetiko)
d	ד	דבלין (Dublin)
ð	ד'	סאד'רן קרוס (Southern Cross)
f	פ (רפה)	פירנצה (Firenze), פילדלפייה (Philadelphia), שוורצקופף (Schwarzkopf), פון־ (von), פוג'י (Huzi)
g	ג	גרנדה (Granada), קינג (King)
dʒ, ʒ, ğ	ג' ראו גם להלן טבלה ב.	ג'ון (John), ג'נובה (Genova), ג'ורג'ו (Giorgio) – איטלקית
h	ה	הולנד (Holland)
k	ק ראו גם להלן טבלה ב.	קלן (Köln), קנדה (Canada), אוקספורד (Oxford), קיטו (Quito), ז'קלין (Jacqueline), קיאנטי (Chianti)
l	ל	לונדון (London), ולנסה (Wafesa – פולנית)
m	מ	מישיגן (Michigan)
n	נ	ניו יורק (New York), קאן (Cannes), קינג (King), ולנסה (Wafesa – פולנית), ליון (Lyon), בולוניה (Bologna), בוניואל (Buñuel)
p	פ (בלי ניקוד : פ) פ כפופה גם בסוף מילה	פומפיי (Pompei), פֶנוֹם־פֶן (Phnom Penh), שוורצקופף (Schwarzkopf), בוטרופ (Bottrop)
r	ר	רומא (Roma), קרטר (Carter)
s	ס ההגה s לא יתועתק ב"ש.	סורבון (Sorbonne), סטוקהולם (Stockholm), סנז (Szenes), סזאן (Cézanne), לה־נַסיוֹן (La Nation)
ʃ, ʒ	ש (בלי ניקוד : ש)	שפילד (Sheffield), שילר (Schiller), שיקגו (Chicago), שקודה (Škoda), בודפשט (Budapest), שטוטגרט (Stuttgart), שימנובסקי (Szymanowski), שנקוויץ (Sienkiewitz), בֶרֶשָה (Brescia), שן (tion – אנגלית)
t	ט גם th באנגלית הנהגה t	טיטו (Tito), טוקיו (Tōkyō), וטיקן (Vatican), קטמנדו (Kathmandu), שמיט (Schmidt), טומפסון (Thompson)
θ	ת' באנגלית – רק th הנהגה θ ראו גם להלן טבלה ב.	ת'סלוניקי (Θεσσαλονίκη), ת'ור (þór – איסלנדית), ת'אצ'ר (Thatcher), הית'רו (Heathrow)
ts	צ בגבול בין צורנים : טס	ציריך (Zürich), ונציה (Venezia), גליציה (Galicia), בוטס (Boots ; -s צורן רבים)
tʃ, tʃ̥	צ' ראו גם להלן טבלה ב.	צ'רצ'יל (Churchill), ת'אצ'ר (Thatcher), בוטיצ'לי (Botticelli), צ'נסטו'חובה (Częstochowa)

ההגה	התעתיק לעברית	דוגמאות
v	ו – בראש מילה תמיד, ובאמצע מילה אם אינה סמוכה לחולם או לשורוק (בכתיב לא מנוקד תיכתב ו כפולה באמצע מילה). ב (רפה) – בסוף מילה תמיד, ובאמצע מילה בסמוך לחולם או לשורוק	ונציה (Venezia), וְלַנְסָה (Wafesa – פולנית), לִיִּוְרְפּוֹל (בלי ניקוד: ליוורפול, Liverpool) לבוב (Lwów), מנטובה (Mantova), קייב (Киев)
w	ו (בכתיב לא מנוקד תיכתב ו כפולה באמצע מילה). ראו גם להלן הדורתנועות.	וינדזור (Windsor), וודסטוק (Woodstock), הוליווד (Hollywood), אוֹוִן (Owen), פּאָוּל (בלי ניקוד: פאוול; Powell), ואז (Oise – צרפתית)
x	ח ראו גם להלן טבלה ב.	ח'רשצ'יב (Хрещёв), ח'ואן (Juan), ח'ורח'ה (Jorge), ח'אריס (Χάρης)
y	י (בכתיב לא מנוקד תיכתב י כפולה לפי כללי הכתיב חסר הניקוד). ראו גם להלן הדורתנועות.	מאיה (Maya), וִיִּוִן (Villon), רֵיקְוִיִּיק (בלי ניקוד: רייקיווייק; Reykjavík), יורגוס (Γιώργος), ילצין (Ельцин), פוטיומקין (Потёмкин)
z	ז	זְבוֹלֶן (Zvolen), זלצבורג (Salzburg), לידז (Leeds), זבארו (Sbarro)
ž, ʒ	ז'	ז'אן (Jean), ז'ורז' (George – צרפתית), דבוז'ק (Dvořák), קז'ימ'רז' (Kazimierz)

טבלה ב – כתיבים מושרשים

כשיש נוהג כתיבה מושרש, אפשר לדבוק בו במקרים האלה:

ההגה	התעתיק הרגיל	הכתיב המושרש	דוגמאות
dʒ, ğ	גי	דג', דז'	קיימברידג' (Cambridge), לודז' (Łódź)
k	ק	כ (בלי ניקוד: כ)	פורדיסטן, אלכסנדר, כריסטופר
θ	תי	ס (בשמות ספרדיים)	סרגוסה (Zaragoza), סרוונטס (Cervantes)
tʃ, tš	צי	טש	טשרניחובסקי, דליטש (Delitzsch)
x	חי	ח, כ (רפה)	חרקוב (Харьков), מינכן (München), באך (Bach)

טבלה ג – מפתח הפניות לפי האל"ף־בי"ת העברי
 ההפניות הן לטבלה א אלא אם כן צוינה במפורש הפניה לטבלה ב.

ההגה	האות העברית	ההגה	האות העברית
k טבלה ב,	כ	b	ב
x טבלה ב,	כ (רפה)	v	ב (רפה)
l	ל	g	ג
m	מ	dʒ, ğ	גי
n	נ	d	ד
s טבלה ב, θ	ס	ð	די
p	פ	h	ה
f	פ (רפה)	p	פ
w	ו	v	ו
ts	צ	w	ו
tʃ, tʃ̣	צי	z	ז
k	ק	ʒ, ž	זי
r	ר	x	חי
ʃ, š	ש	r	ר
θ	תי	(ts) t	ט
		y	י

2. התנועות והדו־תנועות

א. התנועות

התנועה	תעתיק מנוקד	בלי ניקוד	דוגמאות ²
a	בהברה פתוחה אָ (בסוף מילה אָה); להוציא כתיבים מושרשים סגורה באמצע מילה אָ; סגורה בסוף מילה אָ ⁴ סגורה כפליים סופית אָ בשמות קצרים ב־א ראו עוד להלן סעיף ב, 2.	באמצע מילה באם הקריאה א או בלי סימן מיוחד	פֶּלֶרְמוֹ (Palermo), שִׁיקָגוֹ (Chicago), קוֹרְסִיקָה (Corsica), אֶמְרִיקָה (America) רומא, ליטא דְּבִלִין (Dublin), סַפּוֹרוֹ ³ (Sapporo), נורמַנְדִי (Normandie) סֶנְגַל (Sénégal), קַרְאָקֵס (Caracas) מַנְהִיִּם (Manheim), סְקוֹטְלַנְד (Scotland) קָאן (Cannes), נְפָאֵל (Nepal), ת'אצ'ר (Thatcher)
e	בהברה פתוחה אֶ; פתוחה בסוף מילה אֶה; סגורה באמצע מילה אֶ; סגורה בסוף מילה אֶ, אבל אם ההגייה הרווחת מלעילית – אֶ; סגורה כפליים סופית אֶ	לא תסומן בי־א או בסימן מיוחד ⁴	וֵרוֹנָה (Verona), אֵדִיפּוֹס (Οιδίπους), אֵזֶן (Eugene – צרפתית), בוּאַסְיֶה (Boissier), פִּירֶנְצָה (Firenze), נְפָאֵל ³ (Nepal), סֶרְגֵי (Сергей), שוֹפֵן (Chopin), דֶּנְוֶר (Denver), פְּרִסֵל (Purcell), קֶלֶן (Köln)
i	אִי	י	טוֹרִינוֹ (Torino), לֵידֶז (Leeds), צִירִיךְ (Zürich), קָאמִי (Camus – צרפתית), אולִימְפּוֹס (Όλυμπος), ויסוֹצְקִי (Висоцкый, Wysocki), קוּשָדָסִי (Kuşadası)
o	וֹ	ו	קוֹרְדוֹבָה (Córdoba), לוֹנְדוֹן (London), בוֹרְדוֹ (Bordeaux), קִירְקֶגוֹר (Kirkegaard/Kirkegård), אוֹסְטְרָלְיָה (Australia)
u	וֹ	ו	הַמְבוּרְג (Hamburg), שְׁרֶבוּר (Cherbourg)

2. בחלק מן הדוגמאות התנועות הנדונות מסומנות באות מעובה.

3. ההברה סגורה בדגש על פי הכלל בסעיף 3ב.

4. אבל ראו להלן סעיף ג, הערת כוכבית.

ב. האות א

(1) הברה הנפתחת בתנועה תיכתב ב־א, לדוגמה: איטליה (Italia), גואה (Goa), אונורה (Honoré), אובֶראמֶרגאָו (Oberammergau).

(2) תנועת a אפשר לציינה ב־א במקום שהיעדרה עלול לגרום שיבוש בקריאה, וראוי לכתבה בשמות קצרים בני שתיים-שלוש אותיות (בלי ה־א). בשמות הקצרים היא נכתבת גם בכתב מנוקד. ראו לעיל סעיף א, התנועה a, ולהלן סעיף ד, 2. שמות שכבר נשתרש בהם הכתיב בלי א ייכתבו כך, כגון יפן.

דוגמאות נוספות לניקוד שמות:

הנבֶר, טיִמִז, פֶרֶה, זִינָה, טֶהֶן, בֶנְגֶלֶדֶש, צ'אד, קֶנְיָה, פֶרַגוֹי (Paraguay), קֶנְדִי, נְלֶדְקָה, מִי וִקְטוּ.

ג. הדו־תנועות היורדות⁵

הדו־תנועה	תעתיק מנוקד	בלא ניקוד	דוגמאות
*aw	אַאוּ	אאוּ	לאורה בראון נאוטילוס אאוגוסטו
*ew	אַאוּ	אאוּ	זאוס אאורידיקה
ow	אוֹאוּ	אוֹאוּ	סלואו (slow)
ay	אַי (בסוף מילה אֵי)	איי	ורסי נירובי וייס טייוואן
ey	אַי (בסוף מילה אֵי)	איי	פומפיי ביגיין קייפטאון ליידן
uy	אוי (בסוף מילה אוי)	אוי	אוי קלט אויגור
*oy	אוי (בסוף מילה אוי)	אוי	האנוי אויגן

* הדו־תנועות aw, ew, oy עברו לפעמים לעברית גם בכיצועים אחרים:

- aw: או (בלא ניקוד: או), למשל אוגוסטוס.
- ew: אי (בלא ניקוד: אי), למשל אירופה; אָן [או אָן] (בלי ניקוד: או), למשל סְלֶזְוִיקוּס (בלי ניקוד: סלווקוס).
- oy: י (בלא ניקוד – ללא סימן), למשל אֵדִיפּוּס, פֶּנִיקִיָה.

ד. הדו־תנועות העולות⁵

1. בדו־תנועות העולות מותרות שתי אפשרויות – פירוק הדו־תנועה לשתי הברות ב־א, כגון בּוּאַנְסוּ, דִיאָגוּ (בלי ניקוד: בואנסו, דיאגו); או בלי א, כגון בּוּנּוּס, דִיגוּ (בלי ניקוד: בוונסו, דיגו).
2. שמות בעלי הדו־תנועה [ya] ייכתבו יא, כגון שומיאץ (Šumiac), קוניאק.

5. ראו גם בפרק העיצורים את ההגיים [y], [w].

3. הדגש (החזק והקל)

- א. בדרך כלל אין מסמנים הכפלה, למשל אַני (Annie), אבל מותר לסמנה בדגש אם יראה בו המנקד צורך, למשל אַנָּה (Anna – איטלקית). אין מסמנים את ההכפלה על ידי אות כפולה.
- ב. כשהגיים [b], [p] – המתועתקים **ב**, **פ** – באים אחרי תנועה, ההברה נחשבת סגורה ומנוקדת בהתאם (בתנועות a e-ר). לדוגמה: נְפָּאֵל, יִפּוֹ, גְבוּן, בּוֹדֵפֶשֶׁט, הַיִּדְרָבֵד, בְּאוֹבֵב.
- ג. ב־י עיצורית הבאה אחרי התנועה i יסומן דגש. לדוגמה: אַנְגֵּלְיָה, אִיס, אֶבְדִּיָה.
- ד. דגש קל לא יסומן באותיות ג, ד, ת (וכמובן לא באותיות ג', ד', ת'). לדוגמה: קִינָּה, קִינָּה ג'וֹרְג', דְּבוֹזָק, וִינְדְּזוֹר, דְּהַ מְרָקֵר, תְּאֶצֶר.